

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU: 347.734:351.72 (478)

TELEVCA Oleg

ADMINISTRAREA FINANTELOR PUBLICE LOCALE

SPECIALITATEA

552.03 – Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2017

Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept public al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:

COBĂNEANU Sergiu, doctor în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **BANTUȘ Anatolie**, doctor în drept, profesor universitar
2. **ARMEANIC Alexandru**, doctor în drept, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **CÂRNAȚ Teodor**, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **MOCANU Victor**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **GUCEAC Ion**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **ARSENI Alexandru**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
5. **ENICOV Igor**, doctor habilitat în economie, profesor universitar
6. **GUȘTIUC Andrei**, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la data de 23 iunie 2017, ora 13.00 în ședința Consiliului științific specializat D 30.552.03 - 02 din cadrul Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. M.Kogălniceanu, 67, blocul II, sala 119).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 18 mai 2017.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

dr., conf.univ. :

MOCANU Victor

Conducător științific dr., prof. univ.:

COBĂNEANU Sergiu

Autor:

TELEVCA Oleg

© Televca Oleg, 2017

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Finanțele locale reprezintă doar un aspect al administrației publice locale și orice dezbateri pe aceste probleme trebuie plasată în contextul unei evaluări mai generale a adecvării și funcționalității cadrului instituțional luat ca un întreg. Recunoașterea europeană a importanței autonomiei locale și a principiilor financiare care stau la baza acesteia a fost consfințită încă din 1985 prin Carta Europeană a Autonomiei Locale, instrument politico-juridic adoptat de Consiliul Europei și, ulterior, prin legile supreme ale majorității țărilor europene.

Finanțele publice reprezintă un compartiment indispensabil de dezvoltare a oricărui stat. Anume atingerea unui anumit apogeu în acest sector ne permite să vorbim despre un stat dezvoltat puternic absolut în toate domeniile: social, politic, economic etc. Finanțele publice locale, ca un compartiment important al finanțelor publice, reprezintă la etapa actuală un domeniu primordial pentru toate statele lumii (indiferent de origine: unitare/federative) deoarece atingerea unui grad înalt de autonomie financiară a autorităților publice locale le permite realizarea și exercitarea tuturor atribuțiilor statului, la nivel local. Or, numai autoritățile publice locale știu cel mai bine care sunt cele mai importante domenii de intervenție la nivel local.

Actualitatea lucrării este determinată de faptul că, pe parcursul anilor de independență, s-au căutat și se caută în continuare soluții de a implementa în practică principiile generale (constituționale) aprobate prin Constituția Republicii Moldova din 1994, și anume: principiul autonomiei locale (financiare) și principiul descentralizării serviciilor publice. Este binevenit faptul că legiuitorul a consacrat legal mai multe aspecte ce caracterizează finanțele publice locale, însă problema de bază care nu a fost soluționată până în prezent este: aplicarea practică a prevederilor legale.

Actualitatea temei investigate rezidă și în faptul că, din păcate, nu au fost abandonate metodele vechi de dirijare centralizată, îndeosebi cu referire la procedura bugetară la nivel local. Astfel, în multe situații inițiativa vine nu de la organele autoadministrării locale, dar de la cele ierarhic superioare. Această stare de lucruri este confirmată și de informația conținută în nota juridică a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) care raportează că, după un an de pilotare, la 1 ianuarie 2015 a intrat în vigoare Legea nr. 267 din 01.11.2013 pentru modificarea și completarea Legii finanțelor publice locale nr.397 din 16.10.2003, iar la scurt timp după intrarea în vigoare a noii legi, în adresa CALM au parvenit un număr considerabil de solicitări și informații din partea autorităților publice locale de nivelul întâi care semnalează dificultăți în implementarea noului sistem de finanțe publice locale. Aceste dificultăți se referă la modul în care unele autorități publice înțeleg să aplice noua legislație, fapt care pune în pericol

însăși atingerea obiectivelor noului sistem de finanțe publice locale și de relații bugetare. Astfel, deși conform art.3 al noii legi, bugetele unităților administrativ-teritoriale constituie elemente independente care se elaborează, se aprobă și se execută în condiții de autonomie financiară, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale Legii privind administrația publică locală, mai multe direcții de finanțe continuă vechea practică de imixtiune și ingerință în procesul de adoptare a bugetelor locale, chiar dacă legea nu le conferă o astfel de atribuție. În speță, una din direcții a obligat o autoritate locală să modifice proiectul bugetului și să excludă cheltuielile prevăzute pentru deplasări, în alt caz s-au formulat alte cerințe arbitrare, chiar dacă banii respectivi din bugetul local sunt cu destinație generală, provin din venituri locale etc. Este clar că materia administrării finanțelor publice locale conține aspecte care necesită cercetare. Mai mult decât atât, analiza lucrărilor din literatura autohtonă demonstrează că la noi nu sunt studii aprofundate dedicate „finanțelor publice locale”, cu excepția cercetărilor realizate de T.Manole, care în special se referă la domeniul economiei. În lucrările altor autori, tema studiului este reflectată doar fragmentar. Printre autorii care au abordat tematica finanțelor publice locale menționăm: S. Cobăneanu, Gr. Rusu, T. Cârnaț, E. Bobeică, A. Armeanic, I. Creangă, M. Orlov, Șt. Belecciu etc.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare

Printre oamenii de știință care au cercetat tematica administrării finanțelor publice locale se numără: S. Cobăneanu, Gr. Rusu, T. Manole, T. Cârnaț, E. Bobeică, A. Armeanic, I. Creangă, M. Orlov, Șt. Belecciu (Republica Moldova), D.D. Ș aguna, V. Tabără, C. Oneț, Iu. Văcărel, E. Bălan (România), V.A. Parâghina, A.A. Tadeev, V.G. Ignatov, V.V. Rudoi, N. Emelianov (FEDerația Rusă), I.N. Pahomov , I. Babin (Ucraina), Sinassamy Ch., Zarca J.-C., Lalimiere P.(Franța), Malinowska-Misiag E., Misiag W.(Polonia), Wellisch D.(Germania) ș.a..

Lucrările acestor autori consacrați reprezintă baza teoretică a investigației. Prezenta lucrare vine să întregască studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențiind unele tendințe și aspecte noi, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății.

Monitorizarea gradului de studiere a temei investigate ne permite să afirmăm că nivelul de elucidare a aspectelor caracteristice procesului de administrare a finanțelor publice locale nu poate fi recunoscut satisfăcător. Această stare de lucruri are următoarele cauze: nu au fost suficient relevate conceptele caracteristice procesului de administrare a finanțelor publice locale; nu au fost pe deplin și complex caracterizate principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale; nu a fost caracterizat procesul bugetar la nivelul colectivităților locale; nu s-a realizat o analiză complexă a etapelor procesului bugetar la nivel local etc.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării constă în realizarea unei cercetări doctrinare complexe a domeniului administrării finanțelor publice locale prin examinarea demersurilor

juridico-practice pe care le cuprind finanțele publice locale, precum și în elaborarea unor recomandări privind perfecționarea legislației referitoare la procesul de administrare a finanțelor publice locale în vederea aplicării uniforme și corecte a reglementărilor normative în materie.

Pentru atingerea acestui scop, se impune realizarea următoarelor **obiective**:

- elucidarea și interpretarea conceptelor ce caracterizează procesul de administrare a finanțelor publice locale;
- cercetarea reglementărilor finanțelor publice locale din Republica Moldova sub aspectul evoluției istorice din momentul obținerii independenței;
- elaborarea unui sistem de principii ale procesului de administrare a finanțelor publice locale;
- caracterizarea detaliată a principiilor procesului de administrare a finanțelor publice locale și a principiilor procesului bugetar la nivel local;
- caracterizarea procesului bugetar la nivelul colectivităților locale;
- elucidarea diverselor aspecte ce țin de controlul procesului de administrare a finanțelor publice locale;
- analiza și estimarea cadrului juridic național și internațional privind finanțele publice locale și elaborarea propunerilor *de lege ferenda*;
- formularea recomandărilor în vederea perfecționării prevederilor legale referitoare la procesul de administrare a finanțelor publice locale.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea scopului și obiectivelor trasate, în calitate de metode de cercetare au fost utilizate metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă, chestionarea etc. Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei și legislației existente în materie. La realizarea investigației drept punct de reper a servit legislația Republicii Moldova și a altor state cum sunt, în special, România și Federația Rusă, actele internaționale ale Uniunii Europene.

În scopul determinării situației reale în care activează organele administrației publice locale s-a realizat un chestionar în cadrul primăriilor de diverse nivele (primăriile mun.Chișinău și Bălți; primăriile or. Hîncești, or. Ocița; primăriile sat.Clocușna, r-nul Ocița, sat. Sărata-Galbenă, r-nul Hîncești; primăria or. Durluști, mun.Chișinău), care a permis să depistăm mai multe lucruri interesante, în același timp utile pentru a formula anumite concluzii și recomandări de utilitate teoretico-practică. În același scop au fost studiate Rapoartele auditului bugetelor și gestionării patrimoniului public în cadrul autorităților publice locale ale Curții de Conturi (21 rapoarte) pentru anii 2011-2014 din diverse raioane ale republicii. La fel au fost analizate un șir de rapoarte ce caracterizează activitatea Inspecției Financiare din perioada 2014-2015.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că prezenta lucrare se numără printre primele încercări de a efectua o

investigare temeinică a procesului de administrare a finanțelor publice locale sub aspectul dimensiunilor juridice. Pe acest suport, au fost formulate concluzii, recomandări teoretice și de *lege ferenda* în vederea perfecționării legislației existente.

Aportul autorului la ridicarea nivelului de cercetare în materie se atestă în soluționarea **problemei științifice actuale de importanță majoră** care constă într-un studiu critic detaliat a tuturor elementelor procesului de administrare a finanțelor publice locale ca parte integrantă a finanțelor publice în general, ceea ce a contribuit la elaborarea unor recomandări și propuneri de *lege ferenda* în vederea perfecționării cadrului legal național.

Semnificația teoretică a lucrării. Importanța teoretică constă în investigarea complexă a bazelor teoretice și reglementărilor juridice expuse în legislația națională și internațională, la fel în literatura de specialitate, vizând în principal: definirea reperelor conceptuale ce caracterizează procesul de administrare a finanțelor publice locale; sistematizarea abordărilor legale referitoare la evoluția istorică a reglementărilor finanțelor publice locale; acumularea unui consistent material teoretic și practic cu privire la procesul de administrare a finanțelor publice locale în vederea elaborării unor concluzii, propuneri și recomandări.

Un rol important este atribuit colaborării între autoritățile publice locale cu cele centrale, colaborării dintre autoritățile publice locale de diferite nivele (1 și 2), la fel și mecanismului de control privind execuția bugetară la nivel local.

Valoarea aplicativă a rezultatelor cercetării rezidă în posibilitatea utilizării concluziilor și recomandărilor expuse în lucrare în procesul de administrare a finanțelor publice locale; elaborarea propunerilor *de lege ferenda* întru armonizarea legislației naționale la reglementările normative internaționale privind autonomia financiară a colectivităților locale; soluționarea unor probleme de interpretare ce rezultă din conținutul textelor de lege. De asemenea, rezultatele investigației pot să-și găsească aplicare la întocmirea unui suport teoretic menit formării unei noi generații de funcționari publici la nivel local, iar recomandările pot fi utilizate sub formă de ghid practic pentru primari, consilieri locali etc.

Rezultatele științifice obținute.

1. Au fost analizate și precizate un șir de noțiuni cum sunt „ buget local”, ca parte structurală a finanțelor publice locale, „ principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale”; „ proces bugetar la nivelul colectivităților locale”, etc.

În consecință am propus noi definiții proprii, altele decât cele prevăzute și reglementate în legislația națională;

2. A fost expus conceptul propriu privind sistemul principiilor finanțelor publice locale, cu caracterizarea fiecărui principiu în parte în modul cel mai detaliat;

3. A fost propusă o noțiune proprie privind procesul bugetar la nivel local și sistemul principiilor procesului bugetar la nivelul colectivităților locale;
4. Au fost studiate aprofundat etapele procesului bugetar, evidențiind opinia proprie privind lacunele din legislație și propunerea de noi soluții în acest sens;
5. Au fost elaborate propuneri *de lege ferenda* în vederea armonizării legislației naționale privind administrarea finanțelor publice locale și recomandări pentru îmbunătățirea activității funcționarilor publici care gestionează finanțele publice locale;
6. Au fost propuse soluții noi în ceea ce privește întărirea autonomiei financiare ale colectivităților locale, astfel încât aceasta să contribuie la ridicarea nivelului de trai în teritoriu.

Implementarea rezultatelor științifice. Cercetările incluse în prezenta teză de doctor deja sunt utilizate ca și unități de conținut incluse în curriculumul universitar pentru Ciclul II, Masterat la disciplina *Managementul finanțelor publice locale* la Programelor de master Drept financiar și fiscal (90 credite și 120 credite) din cadrul Universității de Stat din Moldova. Ele mai pot fi aplicate în activitatea organelor ce administrează finanțele publice locale, în special în ceea ce privește interpretarea și aplicarea corectă a prevederilor legale. De asemenea, ele pot fi luate în considerare la organizarea unor seminare tematice sau la întocmirea unui suport teoretic pentru formarea unei noi generații de funcționari publici bine instruiți. Rezultatele obținute la fel vor fi valorificate în cadrul unei lucrări monografice la aceeași tematică.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele și concluziile cuprinse în lucrare au fost expuse în cadrul a 12 publicații științifice, dintre care prezentări la conferințe, seminare științifice, mese rotunde inclusiv, în cadrul conferințelor internaționale practico-științifice.

Publicații la tema tezei: 12 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: Teza de doctorat cuprinde 179 pagini, fiind constituită din adnotare (în limba română, rusă și engleză), lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 202 titluri, anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Cuvinte-cheie : finanțe publice, finanțe publice locale, colectivități locale, proces bugetar, proces de administrare, unitate administrativ- teritorială, buget local, control financiar.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei supuse cercetării științifice, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a rezultatelor obținute, problema științifică soluționată, semnificația teoretică și aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, sumarul compartimentelor tezei de doctorat.

În Capitolul I **Analiza situației în domeniul administrării finanțelor publice locale** alcătuit din patru paragrafe este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei, publicate în țară și peste hotare. O atenție sporită se acordă publicațiilor din ultimii ani. Examinarea se face în consecutivitate cronologică. La concret, au fost analizate lucrările mai multor autori, dintre care cel mai aproape de tema investigației sunt următoarele: monografia profesorului român Emil Bălan *Administrarea finanțelor publice locale* apărută în 1999, monografie ce, de fapt, ne-a și determinat la alegerea temei tezei de doctorat, lucrare în care autorul a scos în evidență pe lângă altele, importanța principiului descentralizării administrative și a principiului autonomiei locale. [2]; manualul de *Drept financiar* al autorului Emil Bălan apărut în anul 2003, în care finanțelor publice îi este rezervat capitolul VI, intitulat „Reglementarea finanțelor publice locale”[3]; cursul *Dreptul finanțelor publice. Partea generală* a autoarei Cristina Oneț, datată cu anul 2005, care s-a referit în partea a doua a manualului la „dreptul bugetar”, despre care credem că este un început în a recunoaște că există o subramură a dreptului finanțelor publice cu aceeași denumire. În sursa dată au fost prezentate, ori de câte ori a existat ocazia, părerile tuturor autorilor din domeniul abordat, făcându-se aprecieri la adresa lor și prezentând argumentele personale atunci, când se disociază de unele teze. Lectura lucrării ne permite să stabilim că autoarea elaborează definiții proprii și pune în valoare tot ceea ce era de remarcat la cei care au gândit și scris înaintea domniei sale. Astfel este una din primele autoare care dă o definiție a bugetului local, alta decât cea legală [11]; monografia *Finanțele publice și controlul în administrația publică locală* a autorului Vasile Tabără [13] apărută în anul 2009 caracterizează principiile și etapele procedurii bugetare locale, depășind statuările legale expuse în acest sens. Autorul scoate în evidență rolul și responsabilitățile ordonatorilor de credite ai bugetelor locale menționând că în folosirea cu maximă eficiență a resurselor financiare, materiale și umane, un rol important îl au atât autoritățile deliberative, cât și cele executive.

Dintre manualele mai noi care comportă interes este manualul de *Drept financiar* autori Cosmin Flavius Costăș, Mircea Ștefan Minea (2015)[9]. În acest manual se analizează elemente ale finanțelor publice locale din alte state, aducându-se în acest sens și exemple practice, care după noi pot fi utile pentru țara noastră, în perspectiva aderării la Uniunea Europeană.

Atragem atenția asupra cursului *Finanțe publice* apărut în anul 2004, curs îngrijit de un grup de autori, care îl au în frunte pe Iulian Văcărel [25]. În capitolul intitulat „Bugetele locale” autorii caracterizează principiul autonomiei locale în baza Cartei Europene a Autonomiei locale, la fel evidențiază locul bugetelor locale în cadrul bugetului consolidat pe baza exemplelor mai multor state.

Dintre autorii ruși am făcut referințe la N. Emelianov cu monografia *Местное самоуправление* (1997)[28] în care se face o analiză amplă a tuturor reformelor care au avut loc

în Rusia pe parcursul anilor, la fel care este structura autorităților publice ce activează la nivel local; V. Baranciov cu monografia *Правовые проблемы становления и развития местного самоуправления в Российской Федерации* (2005)[27] în care sunt evidențiate rolul și importanța apariției și reglementării unui asemenea domeniu cum este administrația publică locală. Privind finanțele publice locale, autorul face o caracteristică a actelor normative aprobate în această perioadă, a lacunelor și posibilităților de înlăturare a lor, evidențiind totodată faptul ca baza materială și financiară ale unităților administrativ-teritoriale este una importantă și primordială pentru Federația Rusă în următorii ani. Acest lucru este important de realizat, deoarece Federația Rusă a ratificat Carta Europeană a autonomiei locale în anul 1998, iar aceasta evidențiază dreptul autorităților publice locale la resurse financiare suficiente de care să poată să dispună liber, ceea ce, după cum arată autorul, este foarte dificil de realizat într-o așa țară cum este Rusia.

Am supus analizei și lucrările altor autori de peste hotarele țării noastre, de exemplu I. Pahomov cu manualul de drept financiar editat în 2007 în Ucraina[29], Manualul de *Finanțe publice* al autorului francez Christophe Sinassamy[12], manualul autorilor polonezi Malinowska-Misiag Elzbieta, Misiag Wojciech *Finanțele publice în Polonia*[10], *Teoria finanțelor publice în statul federal* a autorului german Dietmar Wellisch[26].

Analiza celor relatate sugerează concluzia că tematica finanțelor publice locale pentru țările UE, este una dificilă, deoarece din componența Uniunii Europene fac parte atât state federale cât și unitare, totodată fiecare stat dispune de anumite tradiții în formarea bugetelor, dar și în administrarea lor.

Din Republica Moldova ne-am referit la lucrările prof. S. Cobăneanu cu titlul *Noțiunea și conținutul științific al principiului constituțional al autonomiei administrației publice locale*[6] , *Autonomia financiară în activitatea autorităților publice locale* din 2008[7] publicat în coautorat cu E. Bobeica, Manualul de drept financiar a dlui A. Armeanic (2008)[1] și alte lucrări care mai mult sau mai puțin tangențial s-au referit la tematica tezei.

La fel, în acest capitol s-a întreprins o cercetare amplă a evoluției reglementărilor ce țin de procesul de administrare a finanțelor publice începând cu anii 90 ai secolului trecut, când Republica Moldova s-a declarat stat suveran și independent. Am sistematizat materialul istoric existent pentru a reflecta modul de evoluție a reglementărilor juridice în domeniu în funcție de trei perioade: preconstituțională, constituțională și postconstituțională.

Finalizând analiza materialelor științifice publicate în țară în materia finanțelor publice locale, care deși sub aspect numeric sunt reduse, putem spune că acestea au o semnificație științifico-practică inestimabilă pentru patrimoniul doctrinar al Republicii Moldova.

Din analiza celor relatate putem concluziona că tematica finanțelor publice locale și pentru țările Uniunii Europene, este una problematică, deoarece în componența Uniunii Europene sunt atât state federale, cât și unitare, și fiecare dintre ele au anumite tradiții în formarea bugetelor, dar și în administrarea lor.

Studiul lucrărilor autorilor din țările Uniunii Europene ne permit să remarcăm că atât prevederile teoretice cuprinse în literatura noastră de specialitate (România, Republica Moldova), cât și aspectul legal cuprins în actele normative ale Republicii Moldova, se aseamănă cu cele europene. Mai mult decât atât și elementele structurale ale finanțelor publice locale ale lor sunt asemănătoare cu cele reglementate în legislația noastră.

Ne asumăm responsabilitatea de a susține că domeniului finanțelor publice locale i s-a acordat o atenție sumară, motiv pentru care trebuie să recunoaștem că literatura de specialitate autohtonă este săracă în acest domeniu.

În aspect evolutiv reglementările legale privind finanțele publice locale în Republica Moldova, au suportat modificări sub influența transformărilor interne și internaționale.

Capitolul II intitulat **Administrarea finanțelor publice locale: repere conceptuale și principii** format din trei paragrafe este consacrat analizei noțiunilor generale privind finanțele publice locale, evidențiindu-se elementele structurale ale finanțelor publice locale.

Compartimentul finanțelor publice, care ne suscită în special interesul, **este reprezentat de bugetele locale, care se includ în finanțele publice locale, ce sunt parte integrantă a finanțelor publice naționale.** Am examinat nu doar finanțele publice locale dar și procesul de administrare a acestora. După noi, despre conceptul de administrare a finanțelor publice locale, în literatura de specialitate autohtonă, cât și în legislația națională nu s-a pomenit deloc. Administrarea finanțelor publice locale de fapt presupune un proces care durează în timp, care implică anumite procedee de activitate a autorităților publice locale cu scopul, în primul rând, de a acumula anumite finanțe pentru necesitățile autorității locale respective, dar și a le utiliza cât mai eficient posibil.

În acest context am propus o noțiune nouă de administrare a finanțelor publice locale.

Prin **administrarea finanțelor publice locale** înțelegem totalitatea procedeelelor și metodelor utilizate de autoritățile publice locale în vederea acumulării, utilizării și controlului resurselor de formare a finanțelor publice locale.

Prin **buget local** putem înțelege programul prin care se prevăd și se aprobă veniturile și cheltuielile anuale ale unei unități administrativ-teritoriale, destinate realizării sarcinilor administrative ale colectivităților locale și satisfacerii nevoilor publice de interes local, program ce se adoptă printr-o decizie a autorității publice locale competente.

Am caracterizat sistemul și principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale alcătuit din principiile legalității, autonomiei locale, descentralizării și subsidiarității. **Principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale** ca instituție juridică din cadrul dreptului financiar ca ramură de drept, în opinia noastră, *reprezintă o modalitate de coordonare a normelor juridice în cadrul sistemului, în jurul unei instituții cum este cea a finanțelor publice locale.*

Am formulat trăsăturile caracteristice acestui sistem de principii și am caracterizat detaliat principiile respective, având a bază legislația națională și cea a Uniunii Europene.

Tot în acest compartiment au fost detaliat caracterizate principiile procesului bugetar la nivel local.

Referitor la autonomia locală putem menționa că ea în Republica Moldova are un caracter declarativ, deoarece, pornind din 1991, nu are nici stabilitate, nici eficacitate. În acest sens, autoritățile publice locale nu au devenit pe deplin organe reprezentative și executive, activitatea lor fiind afectată de formalismul și duplicitatea specifică fostului regim sovietic, din care rezultă neîncrederea în lege și în justiție. Situația respectivă în administrația publică locală se explică și prin faptul că, în Republica Moldova, orice putere care vine la guvernare se grăbește să anuleze realizările guvernării precedente, căutând să inițieze o nouă reformă administrativă, considerând că secretul bunei guvernări ține doar de controlul statului asupra puterilor locale. Aparent, fiecare guvernare a înțeles reforma în administrația publică locală doar din perspectiva câștigului de moment, utilizând în acest sens toate pârghiile necesare pentru valorificarea instrumentelor autonomiei locale și descentralizării în beneficiul unor efemere și patetice beneficii statale calculate în termeni electorali.

Cu referire la descentralizarea în Republica Moldova **am concluzionat** următoarele:

În primul rând, de iure Republica Moldova este un stat descentralizat, fapt garantat prin prevederile Constituției Republicii Moldova și legile menționate mai sus. *De facto* însă, realitatea din teren pare rămasă mult în urmă. Acest fapt este condiționat de multiplele norme declarate doar pe hârtie și de nivelul slab de pregătire al funcționarilor publici care deservește autoritățile publice locale.

În al doilea rând, unul din principiile de realizare a descentralizării administrative este autonomia locală. În prezent, Republica Moldova are nevoie de o apreciere (garantare) a autonomiei financiare (descentralizare financiară). În acest sens, cele mai importante măsuri care pot sprijini prioritatea respectivă sunt: creșterea veniturilor proprii la nivelul autorităților publice locale (pentru a obține în mod real), îmbunătățirea sistemului de alocare (transfer) de resurse de la nivel central, ameliorarea sistemului de management al bugetului și de raportare la nivelul local. Aici se impune o veritabilă contabilitate locală, deoarece bugetele locale în mare măsură

rămân indicative și sunt ajustate în cursul anului în funcție de veniturile colectate și de plățile efective, iar ca urmare numeroase colectivități sunt nevoite să facă apel la centru sau la autorități de nivelul doi, deseori primind un răspuns negativ.

În al treilea rând, Legea privind descentralizarea administrativă urmărește să stabilească principiile pe care se va baza transferul de competențe, însă ele sunt formulate neexplicit și permit multiple tratări. De asemenea, prevederile ce vizează regulile transferului de competențe sunt doar niște prevederi generale, care stabilesc elaborarea diferitelor studii și efectuarea cercetărilor de către ministere și celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale înainte de a transfera competențele. Legea nu conține mecanismele de implementare a propriilor prevederi. În această lege nu se regăsesc nici prevederi care să specifice concis etapele și acțiunile ce urmează a fi întreprinse în procesul de descentralizare.

Deci, pentru a asigura un proces consecutiv și eficient de descentralizare în Republica Moldova este necesar un cadru legal coerent, care ar conține un mecanism real de descentralizare și ar stabili etapele de implementare a acesteia. Este necesară o strategie clară cu un plan de măsuri concrete pentru implementarea efectivă a descentralizării la nivel de centru, regiune, colectivitate locală.

Principiul subsidiarității este o soluție reală și viabilă, deja aplicată într-o anumită proporție (poate nu întotdeauna reușit), în administrația publică a Republicii Moldova în contextul constituțional și al legislației în vigoare din acest domeniu, cu atât mai mult cu cât el nu presupune decât o amplă dezvoltare a autonomiei locale în favoarea colectivităților locale.

Subsidiaritatea, în această perspectivă, trebuie considerată ca un răspuns la aspirația crescândă a cetățenilor de a participa tot mai mult la elaborarea deciziilor care îi privesc direct și ca o dezbatere, totdeauna necesară, asupra relațiilor de „putere” dintre centru și periferie.

Am stabilit în acest compartiment al tezei că procesul bugetar la nivel local, nu derulează arbitrar, dar reglementat de principii bugetare.

Principiile bugetare sunt reguli tehnice a căror respectare se recomandă în scopul asigurării unei gestionări corecte a resurselor financiare publice.

La momentul actual principiile bugetare, care pot fi raportate și procesului bugetar la nivel local, se regăsesc în prevederile exprese ale Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014 (art.5-13): *principiul anualității; principiul unității monetare; principiul unității; principiul universalității; principiul echilibrului bugetar (balansării); principiul previzibilității și sustenabilității; principiul performanței; principiul transparenței; principiul specializării.*

Astfel acest capitol este unul de importanță preponderent teoretică, dat fiind faptul că anume aici s-au pus accentele pe aspectele conceptuale (noțiuni, analiză, sinteză a materialului teoretic și legislativ etc), ce caracterizează procesul de administrare a finanțelor publice locale.

Capitolul III **Procesul bugetar la nivelul colectivităților locale** la fel alcătuit din trei paragrafe este unul cu conotație în special, practică, dar care are ca suport baza legală națională. În acest capitol se analizează conceptul procesului bugetar la nivelul colectivităților locale, etapele procesului bugetar la nivel local. La fel, aici, propunem o **noțiune proprie** a „ procesului bugetar la nivelul colectivităților locale”. Prin **proces bugetar la nivelul colectivităților locale înțelegem totalitatea actelor și operațiunilor cu caracter tehnic și normativ îndeplinite de organele administrației publice locale în colaborare cu autoritățile publice centrale, în vederea elaborării, adoptării, executării și încheierii execuției bugetare.**

Analizând mai multe materiale teoretice și practice am ajuns la concluzia că procesul bugetar la nivelul colectivităților locale cuprinde următoarele etape: *elaborarea proiectului de buget; examinarea și adoptarea bugetului; execuția bugetului; încheierea și aprobarea contului de executare bugetară.*

Deși derularea procesului bugetar diferă de la un stat la altul în funcție de evoluția istorică a statului dat, unii savanți menționează (opinie cu care și noi suntem de acord), că procesul bugetar este caracterizat de anumite trăsături:

- este un proces de decizie, întrucât esența sa constă în alocarea resurselor bugetare limitate pentru bunuri publice, care, de regulă, se vor caracteriza printr-o presiune a cererii;
- este un proces predominant politic, deoarece deciziile de alocare ale resurselor bugetare, nu sunt determinate de forțele pieței, ci de cetățeni, de grupuri de interese, prin mecanismul reprezentativității și al votului;
- este un proces complex, cu mii de participanți (instituții publice, administrații publice, organizații publice etc.);
- este un proces ciclic, care se desfășoară într-o ordine temporală bine precizată, consecință a principiilor bugetare (anualității și transparenței).

La fel în acest compartiment am întreprins și o cercetare detaliată a etapelor procesului bugetar la nivelul colectivităților locale, iar pentru soluționarea problemei bugetare am venit cu mai multe **propuneri**:

- să se consfințească constituțional principiul administrării unitare în finanțe, specificându-se cazurile în care excepția este permisă;
- autonomia bugetară să fie acordată acelor administrații la care natura exploatarea sau serviciului economico-financiar o necesită;

- să se facă practic distincție între tot ce este nevoie ordinară și care merge la bugetul general și între nevoile excepționale, nevoi care prin natura efortului extraordinar au un caracter relativ tranzitoriu;

- să se desființeze toate fondurile speciale care s-au permanentizat, care au devenit un abuz neîncetat și să se integreze în bugetul general;

- toate fondurile speciale care rămân în ființă pentru motive întemeiate, pentru interese superioare de stat, să fie bugetate și puse cel puțin formal și contabilicește sub controlul Ministerului de Finanțe.

În acest compartiment am intervenit și cu un șir de propuneri de *lege ferenda* (se conțin în concluziile generale și recomandări).

Capitolul IV **Controlul procesului de administrare a finanțelor publice locale** format din trei paragrafe este dedicat controlului execuției bugetare. Spre deosebire de capitolul precedent, în acest compartiment se cuprind, preponderent, aspectele cu valoare practică caracteristice procesului de administrare a finanțelor publice locale.

În acest compartiment am relatat despre necesitatea controlului procesului de administrare a finanțelor publice locale, despre tipurile de control și am caracterizat activitatea diferitor organe naționale de control cum sunt: Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Curtea de Conturi, Inspekția Financiară ș.a.

Activitatea organelor date a fost examinată prin prisma actelor normative în vigoare, rapoartelor de control și rapoartelor de audit, a răspunsurilor la chestionarul realizat în cadrul organelor administrației publice locale. Acestea ne-au permis să analizăm sferile supuse controlului, lacunele și neajunsurile depistate, modul de interacțiune dintre organele de control și cele supuse controlului.

În urma analizei unor rapoarte de activitate ale Inspekției Financiare pentru anii 2014-2015 venim cu următoarele concluzii: neajunsurile și încălcările depistate în cadrul inspekțiilor sunt consecințe ale lipsei unui management financiar adecvat și ale unor proceduri de control care să asigure utilizarea regulamentară a finanțelor publice, precum și ale lipsei de responsabilitate și exercitării necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu din partea factorilor de decizie, care n-au respectat întocmai prevederile actelor legislative și normative în vigoare care reglementează asigurarea integrității patrimoniului, organizarea și ținerea contabilității, administrarea, gestionarea și controlul asupra utilizării finanțelor publice[16].

Analiză amplă a activității Curții de Conturi pe o perioadă de 4 ani (2011-2014), studiind în total 21 de rapoarte, ne-a permis să stabilim următoarele: probele de audit au fost obținute din rapoartele privind execuția bugetară, rapoartele financiare ale entităților supuse auditării, registrele contabile, verificarea documentelor primare, a deciziilor consiliului raional,

dispozițiilor primarului, actelor organelor deliberative și executive ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul 1, precum și prin analiza explicațiilor persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul entităților supuse controlului. Absolut în toate aceste rapoarte s-au depistat mai multe abateri și încălcări[16].

Vom menționa că absolut toate hotărârile Curții de Conturi pe care le-am examinat conțin mențiuni despre faptul că autoritățile publice locale nu au luat în considerare (în totalitate, ci numai parțial) recomandările controalelor precedente, ceea ce denotă iresponsabilitatea autorităților locale cu funcții de răspundere în acest sens. Un aspect pozitiv este faptul că în procesul efectuării procedurilor de audit, în multe cazuri, a fost restabilită ordinea de drept încălcată, au fost recuperate zeci de milioane de lei în bugetele locale, ce urmează a fi utilizate în scopuri publice.

Prezentul studiu demonstrează, o dată în plus, importanța Curții de Conturi ca organ suprem de control financiar în Republica Moldova, care asigură controlul cel mai eficient în acest domeniu, iar rezultatele lui trebuie să fie luate în considerare și în cazul controlului administrativ exercitat de autoritățile publice locale, pentru a nu admite încălcări și neajunsuri de tipul celor constatate în Raportul de audit. O cerință este ca rezultatele auditului public extern să fie aduse la cunoștință atât autorităților publice centrale cât și celor locale cu responsabilități în acest sens, pentru evitarea lacunelor pe viitor.

În ceea ce privește efectuarea controlului execuției bugetare, putem concluziona că în ultima perioadă s-au făcut un șir de modificări în legislația de specialitate, ceea ce a dus la faptul că nu se dublează tematicile de control (vorbim în special de Curtea de Conturi și Inspekția Financiară) și are ca efect disciplinarea autorităților responsabile de gestionarea finanțelor publice locale, ridicarea gradului de încasări la nivel local. Dar, totodată, din analiza multiplelor rapoarte întocmite în ultimii ani, rezultă o creștere, deși cu pași mai lenți, a gradului de responsabilitate al autorităților locale. Un alt aspect ce trebuie evidențiat este faptul cum vor fi recuperați banii publici după exercitarea controalelor îndeplinite de organele de control. Este un aspect important, deoarece, din analiza rapoartelor de control, am constatat o tendință negativă de neîndeplinire în totalitate a prescripțiilor impuse autorităților publice locale în vederea recuperării banilor publici. În acest sens, se impune elaborarea și implementarea unor proceduri de control intern pentru responsabilizarea autorităților implicate în procesul bugetar, pentru a înlătura impedimentele în realizarea obiectivelor în materie de economicitate, eficiență și eficacitate privind gestionarea banului public, a asigura o administrare eficientă a mijloacelor din fondul de rezervă și a nu admite ca resursele destinate anumitor domenii să fie utilizate în alte scopuri etc.

Privitor la formarea profesională a cadrelor din administrația publică locală, putem remarca următoarele: pe parcursul realizării studiului au fost făcute sondaje la diferite nivele ale administrației publice locale, adresând un șir de întrebări ce țin de administrarea finanțelor publice locale, rezultatul este însă unul prea puțin îmbucurător.

Gradul slab de pregătire al persoanelor responsabile de gestionarea finanțelor, ne-a fost demonstrat prin răspunsuri simple, evazive, în multiple cazuri chestionarele au fost restituite fără răspunsuri la întrebările propuse. În unele anchete, chiar persoanele cu funcții de răspundere solicită implementarea diferitor metode de ridicare a profesionalismului la nivel local.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în urma investigațiilor științifice efectuate constau în următoarele:

1. Au fost analizate și precizate un șir de noțiuni, cum sunt „ buget local”, ca parte structurală a finanțelor publice locale, „ principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale”; „ proces bugetar la nivelul colectivităților locale” etc.

În consecință am propus noi definiții proprii, altele decât cele prevăzute și reglementate în legislația națională;

2. A fost expus un concept propriu privind sistemul principiilor finanțelor publice locale, cu caracterizarea fiecărui principiu în parte în modul cel mai detaliat;
3. A fost propusă o noțiune proprie privind procesul bugetar la nivel local și sistemul principiilor procesului bugetar la nivelul colectivităților locale;
4. Au fost studiate aprofundat etapele procesului bugetar, evidențiind opinia proprie privind lacunele din legislație și propunând noi soluții în acest sens;
5. Au fost elaborate propuneri *de lege ferenda* în vederea armonizării legislației naționale privind administrarea finanțelor publice locale și recomandări pentru îmbunătățirea activității funcționarilor publici care gestionează finanțele publice locale;
6. Au fost propuse soluții noi în ceea ce privește întărirea autonomiei financiare a colectivităților locale, astfel încât aceasta să contribuie la ridicarea nivelului de trai în teritoriu.

Concluziile generale, care reflectă aportul autorului la soluționarea problemei științifice importante, sunt:

1. Susținem că domeniului finanțelor publice locale i s-a acordat o atenție sumară, motiv pentru care trebuie să recunoaștem că literatura de specialitate autohtonă este săracă în acest domeniu.
2. Evoluția specifică istorică a administrării teritoriului Republicii Moldova, a avut influență directă și asupra dezvoltării finanțelor publice, inclusiv locale. Perioada de cercetare a finanțelor publice locale este de după 1989, an de cotitură, după care Republica Moldova devine, cu

adevărat, un stat independent și suveran, fapt constatat prin Declarația de suveranitate din 23 iunie 1990 și Declarația de independență de la 27 august 1991. Evoluția finanțelor publice locale în Republica Moldova s-a realizat în funcție de transformările interne și internaționale ce au influențat direct condițiile de existență a elementelor „primare” ale finanțelor publice[20].

3. Finanțele publice locale, care ne suscită în special interesul, sunt formate în special din bugetele locale, care se includ în finanțele publice locale, parte integrantă a finanțelor publice naționale. Elaborând conceptul de administrare a finanțelor publice locale, menționăm că în literatura de specialitate autohtonă, precum și în legislația națională acest concept nu este în general abordat. Administrarea finanțelor publice locale presupune de fapt un proces care durează în timp, care implică anumite procedee de activitate a autorităților publice locale cu scopul, în primul rând de a acumula anumite finanțe pentru necesitățile autorității locale respective, dar și a le utiliza cât mai eficient posibil.

În acest context, propunem o definiție nouă de administrare a finanțelor publice locale.

Prin **administrarea finanțelor publice locale** înțelegem *totalitatea procedeeelor și metodelor utilizate de autoritățile publice locale în vederea acumulării, utilizării și controlului resurselor de formare a finanțelor publice locale.*

4. În concepția noastră, **bugetul local** reprezintă *programul prin care se prevăd și se aprobă veniturile și cheltuielile anuale ale unei unități administrativ-teritoriale, destinate realizării sarcinilor administrative ale colectivităților locale și satisfacerii nevoilor publice de interes local, program ce se adoptă printr-o decizie a autorității publice locale competente.*

5. Fiind evidențiate ca o direcție strategică de dezvoltare, finanțele publice locale formează o preocupare importantă pentru specialiștii în domeniu, mai cu seamă că la acest compartiment există prea puține studii monografice și chiar acte normative naționale ori internaționale. În acest context, drept urmare a sistematizării materialului existent, am elucidat un aspect practic neabordat în literatura de specialitate, și anume, aspectul ce ține de principiile care guvernează administrarea finanțelor publice locale, numindu-le **principii ale procesului de administrare a finanțelor publice locale**. Analizând materialul doctrinar existent, dar și legislația națională și cea internațională, am ajuns la concluzia că se impune consolidarea acestor principii în cadrul unui sistem. Am propus a înțelege prin **sistem de principii (în general)** *o totalitate de principii caracterizate de anumite trăsături comune, ce posedă o coerență organică și formează un tot întreg* [14].

6. **Principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale** sunt principii ce caracterizează doar instituția finanțelor publice locale și nu întreaga ramură de drept. **Principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale** ca instituție juridică din cadrul dreptului financiar și ramură de drept, în opinia noastră, *reprezintă o modalitate de*

coordonare a normelor juridice în cadrul sistemului, în jurul unei instituții, cum este cea a finanțelor publice locale[14].

7. Principiile respective sunt caracterizate de următoarele trăsături:

1. principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale sunt expuse în actele internaționale în domeniul administrației publice la care Republica Moldova este parte, în Constituția Republicii Moldova și legislația națională în vigoare;
2. principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale reprezintă idei de bază ce sunt reflectate în întreaga reglementare juridică de domeniu;
3. principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale se pot prezenta sub forma unor axiome, fie sub forma unei deducții, fie sub forma unei generalizări de fapte;
4. principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale sunt mobile, stabilitatea lor fiind relativă;
5. principiile procesului de administrare a finanțelor publice locale sunt principii instituționale, caracteristice instituției „finanțele publice locale”, parte integrantă a dreptului financiar[14].

8. În opinia noastră, sistemul principiilor procesului de administrare a finanțelor publice locale este format din următoarele principii: *Principiul legalității; Principiul autonomiei locale; Principiul descentralizării; Principiul subsidiarității* [14].

Principiul legalității este unul cu implicare generală, deoarece toate celelalte principii îl au pe acesta drept fundament. Oricare din principiile instituționale referitoare la finanțele publice locale iminent se întemeiază pe principiul legalității[23].

Autonomia locală în Republica Moldova are un caracter declarativ, deoarece, după anul 1991 nu are nici stabilitate, nici eficacitate. În acest sens, autoritățile publice locale nu au devenit pe deplin organe reprezentative și executive, activitatea lor fiind afectată de formalismul și duplicitatea specifice fostului regim sovietic, atitudine exprimată prin neîncrederea în lege și în justiție[21].

Descentralizarea financiară nu este o formă separată a descentralizării, ci doar o modalitate a descentralizării administrative. Drept argument poate fi adusă și Legea nr.435-XVI din 28.12.2006 privind descentralizarea administrativă. Reieșind din prevederile acestei legi, descentralizarea financiară poate fi expres examinată ca o modalitate a descentralizării administrative [8].

Unul din principiile de realizare a descentralizării administrative este autonomia locală. În prezent, Republica Moldova are nevoie de o garantare a autonomiei financiare (descentralizare financiară). În acest sens, cele mai importante măsuri care ar sprijini prioritatea respectivă ar fi: creșterea veniturilor proprii la nivelul autorităților publice locale (unde real se poate vorbi despre

o autonomie financiară), îmbunătățirea sistemului de alocare (transfer) de la nivel central, ameliorarea sistemului de management al bugetului și de raportare la nivelul local.

Pentru a asigura un proces consecutiv și eficient de descentralizare în Republica Moldova este necesar un cadru legal coerent, care ar conține un mecanism real de descentralizare și ar stabili etapele de implementare a acesteia. Este necesară o strategie clară cu un plan de măsuri concrete pentru implementarea efectivă a descentralizării la nivel de centru, regiune, colectivitate locală.

Principiul subsidiarității este o soluție reală și viabilă, deja aplicată într-o anumită proporție (poate nu întotdeauna reușită) în administrația publică a Republicii Moldova în contextul constituțional și al legislației în vigoare din acest domeniu, cu atât mai mult cu cât el nu presupune decât o amplă dezvoltare a autonomiei locale în favoarea colectivităților locale [8].

9. Analizând literatura de specialitate, inclusiv studiile autorilor din mai multe țări, cercetând legislația Republicii Moldova care reglementează domeniul finanțelor publice locale, am propus o **noțiune nouă** a „procesului bugetar la nivelul colectivităților locale”.

Prin proces bugetar la nivelul colectivităților locale înțelegem totalitatea actelor și operațiunilor cu caracter tehnic și normativ îndeplinite de organele administrației publice locale în colaborare cu autoritățile publice centrale în vederea elaborării, adoptării, executării și încheierii execuției bugetare [15].

10. Procesul bugetar la nivelul colectivităților locale cuprinde următoarele etape: *elaborarea proiectului de buget; examinarea și adoptarea bugetului; execuția bugetului; încheierea și aprobarea contului de executare bugetară [15].*

Procesul bugetar este caracterizat de anumite trăsături :

- este un proces de decizie, întrucât esența sa constă în alocarea resurselor bugetare limitate pentru bunuri publice care, de regulă, se vor caracteriza printr-o presiune a cererii;
- este un proces predominant politic, deoarece deciziile de alocare a resurselor bugetare nu sunt determinate de forțele pieței, ci de cetățeni, de grupuri de interese, prin mecanismul reprezentativității și al votului;
- este un proces complex, cu mii de participanți (instituții publice, administrații publice, organizații publice etc.);
- este un proces ciclic, care se desfășoară într-o ordine temporală bine precizată, consecință a principiilor bugetare (anualității și transparenței)[15].

11. Procesul bugetar la nivel local, la fel, nu derulează arbitrar, dar reglementat de anumite principii bugetare.

Principiile bugetare sunt reguli tehnice a căror respectare se recomandă în scopul asigurării unei gestionări corecte a resurselor financiare publice.

Principiile bugetare se regăsesc în prevederile exprese ale Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014 (art.5-13): *principiul anualității; principiul unității monetare; principiul unității; principiul universalității; principiul echilibrului bugetar (balansării); principiul previzibilității și sustenabilității; principiul performanței; principiul transparenței* [17]; *principiul specializării*.

12. Controlul financiar extern este realizat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Inspekția Financiară și Curtea de Conturi a Republicii Moldova. În urma analizei unor rapoarte de activitate ale Inspekției Financiare pentru anii 2014-2015 venim cu următoarele concluzii: neajunsurile și încălcările depistate în cadrul inspekțiilor sunt consecințe ale lipsei unui management financiar adecvat și ale unor proceduri de control care să asigure utilizarea regulamentară a finanțelor publice, precum și ale lipsei de responsabilitate și exercitării necorespunzătoare a atribuțiilor de serviciu din partea factorilor de decizie, care n-au respectat întocmai prevederile actelor legislative și normative în vigoare care reglementează asigurarea integrității patrimoniului, organizarea și ținerea contabilității, administrarea, gestionarea și controlul asupra utilizării finanțelor publice[16].

13. Făcând o analiză amplă a activității Curții de Conturi pe o perioadă de 4 ani (2011-2014), studiind în total 21 de rapoarte, am stabilit următoarele: probele de audit au fost obținute din rapoartele privind execuția bugetară, rapoartele financiare ale entităților supuse auditării, registrele contabile, verificarea documentelor primare, a deciziilor consiliului raional, dispozițiilor primarului, actelor organelor deliberative și executive ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul 1, precum și prin analiza explicațiilor persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul entităților supuse controlului. Absolut în toate aceste rapoarte s-au depistat mai multe abateri și încălcări [16].

Vom menționa că absolut toate hotărârile Curții de Conturi pe care le-am examinat conțin mențiuni despre faptul că autoritățile publice locale nu au luat în considerare (în totalitate, ci numai parțial) recomandările controalelor precedente, ceea ce denotă iresponsabilitatea autorităților locale cu funcții de răspundere în acest sens. Un aspect pozitiv este faptul că în procesul efectuării procedurilor de audit, în multe cazuri, a fost restabilită ordinea de drept încălcată, au fost recuperate zeci de milioane de lei în bugetele locale, ce urmează a fi utilizate în scopuri publice.

Prezentul studiu demonstrează, o dată în plus, importanța Curții de Conturi ca organ suprem de control financiar în Republica Moldova, care asigură controlul cel mai eficient în acest domeniu, iar rezultatele lui trebuie să fie luate în considerare și în cazul controlului administrativ exercitat de autoritățile publice locale, pentru a nu admite încălcări și neajunsuri de tipul celor constatate în Raportul de audit. O cerință este ca rezultatele auditului public extern să fie aduse la

cunoștință atât autorităților publice centrale cât și celor locale cu responsabilități în acest sens, pentru evitarea lacunelor pe viitor.

14. În ceea ce privește efectuarea controlului execuției bugetare, putem concluziona că în ultima perioadă s-au făcut un șir de modificări în legislația de specialitate, ceea ce a dus la faptul că nu se dublează tematicile de control (vorbit în special de Curtea de Conturi și Inspekția Financiară) și are ca efect disciplinarea autorităților responsabile de gestionarea finanțelor publice locale, ridicarea gradului de încasări la nivel local. Dar, totodată, din analiza multiplelor rapoarte întocmite în ultimii ani, rezultă o creștere, deși cu pași mai lenți, a gradului de responsabilitate al autorităților locale. Un alt aspect ce trebuie evidențiat este faptul cum vor fi recuperați banii publici după exercitarea controalelor înfăptuite de organele de control. Este un aspect important, deoarece, din analiza rapoartelor de control, am constatat o tendință negativă de neîndeplinire în totalitate a prescripțiilor impuse autorităților publice locale în vederea recuperării banilor publici. În acest sens, se impune elaborarea și implementarea unor proceduri de control intern pentru responsabilizarea autorităților implicate în procesul bugetar, pentru a înlătura impedimentele în realizarea obiectivelor în materie de economicitate, eficiență și eficacitate privind gestionarea banului public, a asigura o administrare eficientă a mijloacelor din fondul de rezervă și a nu admite ca resursele destinate anumitor domenii să fie utilizate în alte scopuri etc.

15. Privitor la formarea profesională a cadrelor din administrația publică locală, putem remarca următoarele: pe parcursul realizării studiului au fost făcute sondaje la diferite nivele ale administrației publice locale, adresând un șir de întrebări ce țin de administrarea finanțelor publice locale, rezultatul este însă unul prea puțin îmbucurător.

Gradul slab de pregătire al persoanelor responsabile de gestionarea finanțelor, ne-a fost demonstrat prin răspunsuri simple, evazive, în multiple cazuri chestionarele au fost restituite fără răspunsuri la întrebările propuse. În unele anchete, chiar persoanele cu funcții de răspundere solicită implementarea diferitor metode de ridicare a profesionalismului la nivel local.

Problema științifică importantă soluționată constă în studiul critic al elementelor procesului de administrare a finanțelor publice locale ca parte integrantă a finanțelor publice în general, ceea ce a contribuit la elaborarea unor recomandări și propuneri *de lege ferenda* în vederea perfecționării cadrului legal național.

Recomandările ce decurg din conținutul concluziilor generale și care reflectă o opinie a autorului în vederea creării unui cadru normativ eficient din punct de vedere aplicativ sunt:

1. A completa art.1 al Legii finanțelor publice locale din 16.10. 2003 și art.3 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale din 25.07.2014 cu noțiunea

„procesul bugetar la nivelul colectivităților locale”.

2. A înlocui termenul „*circulară*” utilizat de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale din 25.07.2014 cu termenul “*note metodologice*”, deoarece acest termen, după părerea noastră, reflectă mai corect esența documentului în cauză. Totodată ar fi în concordanță cu Legea privind finanțele publice locale.

3. **A modifica alin.2 lit. a) art.19 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.**

Trebuie prevăzut expres care sunt „termenele stabilite de Guvern”.

Sintagma „în termenele stabilite de Guvern” se va înlocui cu sintagma „până la 1 iulie”.

4. **A modifica și completa alin.2 lit. c) art.19 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.**

La termenul de 20 zile, rezervat pentru prezentarea proiectelor bugetelor locale, se vor adăuga 10 zile, termen în care, ar putea fi înlăturate divergențele ce pot eventual să apară la elaborarea proiectelor respective.

5. **A abroga alin.2 art.23 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.**

Această enunțare pare a fi o amenințare din partea autorităților centrale, ceea ce contravine principiului autonomiei locale, or, nu vom întâlni nici o autoritate publică locală care ar dori o tergiversare a executării bugetelor locale.

6. **Modificarea denumirii art. 24 din Legea nr. 397 privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.**

Trebuie să fie adusă în concordanță cu prevederile art. 59 din Legea privind finanțele publice și responsabilitățile bugetar-fiscale (în sensul repartizării trimestriale a veniturilor și cheltuielilor bugetare).

7. **Modificarea art.47 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale din 25.07.2014.**

A completa alin.2 cu lit.e) cu următorul conținut „direcția finanțe prezintă Ministerului Finanțelor rapoartele anuale privind execuția bugetelor unităților administrativ-teritoriale pentru a fi incluse în raportul privind execuția bugetului public național - până la data de 1 mai”. În același context trebuie modificat și alin.5 art.28 al Legii privind finanțele publice locale în care rapoartele trimestriale se vor diviza de raportul anual. A completa art.28 cu alin.6.

8. Se recomandă autorităților raionale în comun cu autoritățile de resort să asigure implementarea unor măsuri pentru formarea profesională a persoanelor cu funcții de răspundere și perfectarea îndrumărilor metodologice în materie de evaluări analitice aferente fundamentării bazei de date privind potențialul economic, și respectiv surselor.

9. A completa Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003 cu un nou Capitol denumit: „**Principiile bugetare**”, în care să fie prevăzute următoarele principii: *principiul descentralizării; principiul subsidiarității; principiul echilibrului bugetar(balansării); principiul unității; principiul realității; principiul anualității; principiul colaborării între autoritățile de diferite nivele; principiul transparenței și publicității.*

Recomandări cu caracter de lege ferenda:

1. Art.1 al Legii finanțelor publice locale din 16.10. 2003 Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale din 25.07.2014 se va completa cu următoarea prevedere:

*„Proces bugetar la nivelul colectivităților locale denumim **totalitatea actelor și operațiunilor cu caracter tehnic și normativ îndeplinite de organele administrației publice locale în colaborare cu autoritățile publice centrale în vederea elaborării, adoptării, executării și încheierii execuției bugetare**”;*

2. A modifica alin.2 lit. a) al art.19 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.

“ Până la 1 iulie, Ministerul Finanțelor remite autorității executive a unității administrativ-teritoriale de nivelul al II-lea și direcției finanțe respective note metodologice (circulare) privind prognozele macroeconomice, principiile de bază ale politicii statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare pe anul (anii) următor (i) și unele momente specifice de calculare a transferurilor ce se prognozează a fi alocate acestor bugete de la bugetul de stat;”.

3. A modifica și completa alin.2 lit. c) al art.19 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.

La termenul de 20 zile, rezervat pentru prezentarea proiectelor bugetelor locale se vor adăuga 10 zile, termen în care să fie înlăturate eventualele divergențe, apărute la elaborarea proiectelor respective.

- a) „lit c) în termen de 20 de zile după primirea notelor metodologice (circularelor), autoritățile executive ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi asigură elaborarea prognozei tuturor tipurilor de impozite și taxe ce urmează a fi colectate în anul (anii) următor(i) în unitatea administrativ-teritorială respectivă, precum și a proiectului bugetului autorității administrativ-teritoriale de nivelul întâi, care se prezintă direcției finanțe pentru analiza corectitudinii proiectului și întocmirea sintezei consolidate a proiectelor bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și al doilea.

În caz de apariție a anumitor divergențe, în termen de 10 zile de la prezentarea proiectului de buget, direcția finanțe în comun cu autoritatea executivă de nivelul întâi asigură înlăturarea divergențelor constatate;

4. Modificarea denumirii art. 24 din Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003.

Denumirea „Repartizarea veniturilor și cheltuielilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale” se va modifica în „*Repartizarea trimestrială a veniturilor și cheltuielilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale*”.

5. Modificarea art.47 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale din 25.07.2014.

Alin.2 se va completa cu lit.e) cu următorul conținut „ *e) direcția finanțe prezintă Ministerului Finanțelor raportul anual privind execuția bugetelor unităților administrativ-teritoriale pentru a fi incluse în raportul privind execuția bugetului public național – până la data de 1 mai*”.

În același context trebuie modificat și alin.5 art.28 al Legii privind finanțele publice locale din 16.10. 2003 în care rapoartele trimestriale vor fi separate de raportul anual. Art.28 se va completa cu alin.6.

„5) În termenele stabilite de Ministerul Finanțelor, direcțiile finanțe prezintă ministerului rapoarte trimestriale privind execuția bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și al doilea pentru a fi incluse în raportul privind execuția bugetului public național.

6) Direcția finanțe prezintă Ministerului Finanțelor raportul anual privind execuția bugetelor unităților administrativ-teritoriale pentru a fi incluse în raportul privind execuția bugetului public național – până la data de 1 mai”.

6. Legea privind finanțele publice locale din 16.10. 2003 se va completa cu un nou Capitol :

„Capitolul I/1 **Principiile bugetare**

în care să fie prevăzute următoarele principii:

Art.3/1 Principiul descentralizării;

Art.3/2 Principiul subsidiarității;

Art.3/3 Principiul echilibrului bugetar;

Art.3/4 Principiul unității;

Art.3/5 Principiul realității;

Art.3/6 Principiul anualității;

Art.3/7 Principiul colaborării între autoritățile de diferite nivele;

Art.3/8 Principiul transparenței și publicității”.

Planul de cercetări de perspectivă include următoarele repere:

- 1.Continuarea investigațiilor privind sporirea gradului de autonomie financiară a autorităților publice locale;
- 2.Estimarea eficacității formelor și metodelor de control în procesul administrării finanțelor publice locale;
- 3.Administrarea finanțelor publice locale: analiză de drept comparat.

Anexele includ în sine trei tipuri de chestionare care au fost utilizate față de reprezentanții organelor administrației publice locale referitor la administrarea finanțelor publice locale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Armeanic A. Drept financiar. Ediția a II- a. Chișinău: ASEM, 2008. 300 p.
2. Bălan E. Administrarea finanțelor publice locale. Iași: Lumina, 1999. 179 p.
3. Bălan E. Drept financiar. București, 2003.320 p.
4. Carta Europeană a Autonomiei Locale. Strasbourg, 15.10.1985. În: Legislația administrației publice locale. București: CH Beck, 2007, p.66-73.
5. Cârnaț T. Drept constituțional. Chișinău, 2010. 513 p.
6. Cobăneanu S. Noțiunea și conținutul științific al principiului constituțional al autorităților administrației publice locale. În: Analele științifice ale USM. Chișinău: CEP USM, 2000, p.159-163.
7. Cobăneanu S., Bobeică E. Autonomia financiară în activitatea autorităților publice locale. Materialele Conferinței internaționale științifico-practice. Chișinău, 2008, vol.1, pag.193-197.
8. Cobăneanu S., Televca O. Unele considerații privind descentralizarea financiară. În: Revista Națională de Drept. Chișinău, 2008, pag.7-11.
9. Costăș C., Minea M. Drept financiar. București: Universul Juridic, 2015.385 p.
10. Malinowska-Misiąg Elzbieta, Misiąg Wojciech Finanse publiczne w Polsce.Warszawa: Rzeszow, 2006. 728 p.
11. Oneț C. Dreptul finanțelor publice. Partea generală. București: Lumina LEX, 2005, 102 p.
12. Sinassamy Christophe Finances publiques. Paris: BREAL, 2016. 201 p.
13. Tabără V. Finanțele publice și controlul financiar în administrația publică locală. București: C.H. BECK, 2009. 415 p.
14. Televca O. Principiile finanțelor publice locale: concept și cadru legal. Revista Națională de Drept, nr.12(99), decembrie, 2008. p.48-50.
15. Televca O. Conceptul procesului bugetar la nivelul colectivităților locale. Simpozionul Internațional „UNIVERSUL ȘTIINȚELOR”, Ediția a IV-a din 8 septembrie 2013, Iași. p.353-356.

16. Televca O. Administrarea finanțelor publice locale: studiu de caz. În: Interferențe Universitare - Integrare prin Cercetare și Inovare, Conferința științifică cu participare internațională, 25-26 septembrie 2012, Chișinău, 2012. p.210-212.
17. Televca O. Principiul transparenței și publicității. Studia Universitatis, Seria ȘTIINȚE SOCIALE, nr.3(53), Chișinău, 2012. p.78-85.
18. Televca O. Evoluția istorică a finanțelor publice de la origini până la Unirea Principatelor. Studia Universitatis, Seria ȘTIINȚE SOCIALE, nr.3(23), Chișinău, 2009. p.69-76.
19. Televca O. Cadrul normativ al finanțelor publice în RASSM. În: Integrare prin Cercetare și Inovare, Conferință științifică cu participare internațională, 10-11 noiembrie 2014, Chișinău, 2014. p.234-245.
20. Televca O. Evoluția finanțelor publice locale în Republica Moldova (1990-2003). Administrația publică: aspecte practico-științifice, probleme și perspective, Conferința internațională științifico-practică, 30 ianuarie 2004, Chișinău: CEP USM, 2004, p.343-349.
21. Televca O. Autonomia financiară. Conferința corpului didactico-științific „Bilanțul activității științifice a USM pe anii 2000-2002”, 30 septembrie-6 octombrie 2003, Rezumatele comunicărilor, Științe socioumanistice, Vol.I, Chișinău, 2003, p.135-136.
22. Televca O. Finanțele publice locale: realizări și perspective. Analele științifice ale USM, Chișinău, 2001, p.507-510.
23. Televca O. Aplicarea principiului legalității în administrarea finanțelor publice locale. În: Materialele Conferinței științifice internaționale „Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației”, (Cahul, 7 iunie 2016), Volumul I, Cahul, Editura: Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu”, 2016, p.189-192.
24. Televca O. Trezoreria de stat: evoluție istorică. În: Rezumate ale comunicărilor prezentate la Conferință științifică națională cu participare internațională ”Integrare prin cercetare și inovare”. Seria „Științe juridice” (Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Editura: CEP USM, 2016, p. 189-192.
25. Văcărel Iu. ș.a. Finanțele publice. București: Editura didactică și pedagogică R.A., 2004, 666 p.
26. Wellisch Dietmar Theory of Public Finance ia a Federal State. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 214 p.
27. Баранчиков В.А. Правовые проблемы становления и развития местного самоуправления в РФ. Монография. Москва: Проспект, 2005. 190 с.
28. Емельянов Н. Местное самоуправление: проблемы, поиски, решения. Москва – Тула: ТИГИМУС, 1997. 814 с
29. Финансовое право: Учебник. Под ред. Пахомова И.Н. Харьков: Одиссей, 2007.190 с.

ADNOTARE

Teleuca Oleg, „Administrarea finanțelor publice locale”, teză de doctor în drept la specialitatea 552.03 - Drept financiar (bancar, fiscal, vamal). Chișinău, 2017.

Teza cuprinde: Introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 202 titluri, anexe, 153 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: finanțe publice, finanțe publice locale, colectivități locale, proces bugetar, proces de administrare, unitate administrativ-teritorială, buget local.

Domeniul de studiu. Această lucrare este axată pe o problemă complexă a dreptului financiar: administrarea finanțelor publice la nivelul colectivităților locale.

Scopul tezei de doctorat constă în realizarea unei cercetări doctrinare complexe a domeniului administrării finanțelor publice locale prin examinarea demersurilor juridico-practice pe care le cuprind finanțele publice locale, precum și în elaborarea unor recomandări privind perfecționarea legislației referitoare la procesul de administrare a finanțelor publice locale în scopul aplicării uniforme și corecte a reglementărilor normative în materie.

Obiectivele: elucidarea și interpretarea conceptelor ce caracterizează procesul de administrare a finanțelor publice locale; cercetarea finanțelor publice locale sub aspectul evoluției istorice din momentul obținerii independenței; elaborarea unui sistem de principii ale procesului de administrare a finanțelor publice locale; caracterizarea detaliată a principiilor procesului de administrare a finanțelor publice locale și a principiilor procesului bugetar la nivel local; caracterizarea procesului bugetar la nivelul colectivităților locale etc.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute. Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că prezenta lucrare se numără printre primele încercări de a efectua o investigație temeinică a procesului de administrare a finanțelor publice locale sub aspectul dimensiunilor juridice. Pe acest suport, au fost formulate concluzii, recomandări teoretice și de *lege ferenda* în vederea perfecționării legislației.

Problema științifică importantă rezolvată constă într-un studiu critic al elementelor procesului de administrare a finanțelor publice locale ca parte integrantă a finanțelor publice în general, ceea ce a contribuit la elaborarea unor recomandări și propuneri *de lege ferenda* în vederea perfecționării cadrului legal național.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Importanța teoretică constă în investigarea complexă a bazelor teoretice și reglementărilor juridice expuse în legislație și literatura de specialitate, vizând în principal: definirea bazelor conceptuale ce caracterizează procesul de administrare a finanțelor publice locale; sistematizarea abordărilor legale referitoare la evoluția istorică a reglementărilor finanțelor publice locale; acumularea unui consistent material teoretic și practic cu privire la administrarea finanțelor publice locale în vederea elaborării unor concluzii și recomandări.

Implementarea rezultatelor științifice. Cercetările incluse în prezenta teză de doctor deja sunt utilizate ca și unități de conținut incluse în curriculumul universitar pentru Ciclul II, Masterat la disciplina *Managementul finanțelor publice locale* la Programele de master Drept financiar și fiscal (90 credite și 120 credite) din cadrul Universității de Stat din Moldova. Ele mai pot fi aplicate în activitatea organelor ce administrează finanțele publice locale, în special în ceea ce privește interpretarea și aplicarea corectă a prevederilor legale. De asemenea, ele pot fi luate în considerare la organizarea unor seminare tematice sau la întocmirea unui suport teoretic pentru formarea unei noi generații de funcționari publici bine instruiți. Rezultatele obținute la fel vor fi valorificate în cadrul unei lucrări monografice la aceeași tematică.

АННОТАЦИЯ

Телевка Олег, «Администрирование местных публичных финансов», докторская диссертация в области права по специальности 552.03 – Финансовое право (банковское, налоговое, таможенное). Кишинэу, 2017 г.

Диссертация содержит: Введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 202 наименований, приложение, 153 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 12 научных трудах.

Ключевые слова: публичные финансы, местные публичные финансы, местное сообщество, бюджетный процесс, процесс администрирования, единица местного самоуправления, местный бюджет.

Область исследования. Данная работа посвящена комплексной проблеме финансового права: администрирование публичных финансов на уровне местных сообществ.

Цель докторской диссертации состоит в осуществлении комплексных исследований области администрирования местных публичных финансов, посредством изучения юридическо-практических подходов, а также в разработке рекомендаций по улучшению законодательства, касающегося процесса администрирования местных публичных финансов, в целях равномерного и правильного применения нормативных положений в данной области.

Задачи: выявление и интерпретация концептов, характеризующих процесс администрирования местных публичных финансов; разработка системы принципов процесса администрирования местных публичных финансов; детальная характеристика принципов процесса администрирования местных публичных финансов; характеристика бюджетного процесса на уровне местных сообществ и т.д.

Научная новизна и оригинальность полученных данных. Инновационный характер полученных данных подтвержден тем фактом что данная работа является одной из первых попыток основательного анализа процесса администрирования местных публичных финансов в юридическом аспекте. На основании этого, были сформулированы выводы теоретические рекомендации и конкретные предложения по совершенствованию законодательства.

Решенная важная научная проблема состоит в критическом исследовании элементов процесса администрирования местных публичных финансов, являющихся составной частью публичных финансов в целом, что способствовало разработке некоторых рекомендаций и предложения *de lege ferenda* в целях улучшения национального законодательства.

Теоретическая важность и применимая ценность данной работы. Теоретическая важность состоит в комплексном исследовании теоретических основ и юридических положений, указанных в законодательстве и специализированной литературе, касающихся в основном: обозначения концептуальных основ, характеризующих процесс администрирования местных публичных финансов, систематизации теоретических и юридических подходов, относящихся к исторической эволюции нормативных актов относящихся к местным публичным финансам; накопление последовательного теоретического и практического материала, касающегося администрирования местных публичных финансов, для разработки выводов и рекомендаций.

Внедрение научных результатов. Исследования включенные в данной работе уже используются в качестве самостоятельного предмета на втором учебном цикле, Мастерат на программе Финансово-налоговое право (90 и 120 кредитов) в Молдавском Государственном Университете. Они применимы в деятельности органов, занимающихся администрированием местных публичных финансов, в особенности в том, что касается толкования и правильного применения положений закона. Также, они могут быть приняты во внимание при организации тематических семинаров, или при составлении теоретического материала, предназначенного формированию нового поколения государственных служащих на местном уровне. В дальнейшем результаты исследования будут включены в монографии.

ANNOTATION

Televca Oleg, „Local public finance administration”, Law PhD Thesis, Specialty 552.03 – Financial (banking, tax, customs) law. Chisinau, 2017.

Structure of the thesis: Introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 202 sources, annex, body text consisting of 153 pages. The obtained results are published in 12 research works.

Key words: public finances, local public finances, local authorities, budget process, process of administration, territorial and administrative division, local budget.

Field of study: This paper is based on a complex issue of financial law: public finance administration at local authority level.

The aim of the PhD thesis is to provide a complex research of the field of local public finance administration by examining legal and economic approaches that local public finances cover, as well as to develop recommendations on improvement of legislation on the process of local public finance administration with the view to applying the statutory regulations in this field in an uniform and correct manner.

Objectives: elucidation and interpretation of the concepts characterizing the process of local public finance administration; researching local public finances in terms of historical development starting from the proclamation of independence; development of the system of principles of the process of local public finance administration; detailed description of principles of the process of local public finance administration; description of the budget process at local authority level etc.

The scientific novelty and originality of the achieved results: The novelty of the achieved results is determined by the fact that this paper is among the first attempts to conduct a thorough investigation of the process of local public financial administration in terms of legal size. On this support they were formulated conclusions, theoretical and *lex ferenda* recommendations to improve the legislation.

The important scientific problem solved in the study consists in a detailed critical study of all elements of the process of local public financial administration as part of public finances in general, which contributed to the development of the *lex ferenda* recommendations and proposals in order to improve the national legal framework.

Theoretical significance and practical value of the paper: The theoretical significance of the paper is to investigate complex theoretical foundations and legal provisions, set out in law and specialized literature, mainly aimed at: defining conceptual bases that characterize the process of local public finance administration; systematization of legal and theoretical approaches related to the historical evolution of the concept of local public finances; accumulation of a consistent theoretical and practical material on local public finance administration in order to develop conclusions and recommendations.

Implementation of scientific results: The research contained in this PhD thesis, already are used as units of content included in the university curriculum for Cycle II, Master degree studies, at the “Local public finance management” course, within the "Financial and Tax Law" (90 credits and 120 credits) master programs, at the Moldova State University. These are applicable to the activity of authorities, engaged in local public finance administration, particularly as regards the interpretation and correct application of the legal provisions. Also, they can be taken into account in the preparation of thematic seminars or theoretical support for the formation of a new generation of well-trained civil servants.